

Η θλιβερή ιστορία της γυναίκας από την Πάτρα που έγινε αποκριάτικο έθιμο

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Πολυμέσα - Multimedia](#)

Η ελληνική παράδοση, ειδικά στην επαρχία, βρίθει από ιστορίες ανθρώπων που είχαν τις δικές τους ιδιαιτερότητες. Άνθρωποι με νοητικά, ψυχικά και κινητικά προβλήματα αποτελούσαν για τους συμπολίτες τους κάποιο είδος... ενασχόλησης, για να σπάει η ρουτίνα της καθημερινότητάς τους. Τις περισσότερες φορές αυτό γινόταν με έναν σχετικά κομψό τρόπο, αλλά και πάλι, βάσει των δεδομένων της σύγχρονης εποχής, θα αποτελούσαν μέρος μπούλινγκ ή κοινωνικού ρατσισμού.

Οι άνθρωποι αυτοί αποτελούσαν στον συντριπτικό βαθμό των περιπτώσεων αναπόσπαστο κομμάτι της μικρής -συνήθως- κοινωνίας τους, ένα ξεχωριστό τμήμα, που μπορεί να τύγχανε χλεύης, ωστόσο αρκετές φορές αποτελούσε και σημείο αναφοράς για τα χωριά ή τις κωμοπόλεις στις οποίες κατοικούσαν. «Θα πάω στο τάδε μέρος, του... τρελο-Φούφουτου», ήταν μια φράση που

χρησιμοποιούταν συχνά. Κάποια από αυτά τα συνοδευτικά συνέχισαν να ακολουθούν τους απογόνους τους, με αποτέλεσμα να έχουμε πολλά επώνυμα με το συνθετικό «Κούτσο» για παράδειγμα...

Οι περισσότερες από αυτές τις ιστορίες χάθηκαν με το πέρασμα του χρόνου, καθώς ο κόσμος ακόμη και στις μικρές κοινωνίες άλλαξε αρκετά. Κάποιες από αυτές διατηρήθηκαν, με μια από τις πιο χαρακτηριστικές να είναι εκείνη που αναφέρεται στη Γιαννούλα την Κουλουρού από την Πάτρα, η οποία μετατράπηκε και σε αποκριατικό έθιμο, που κράτησε για περίπου έναν αιώνα.

Η αχαϊκή πρωτεύουσα αποφάσισε να βάλει πλέον ένα «στοπ» σε αυτήν την -κατά πολλούς- προσβολή στη μνήμη της, καθώς πίσω από αυτήν τη γυναίκα κρύβεται μια άκρως θλιβερή ιστορία. Άλλωστε, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η κατάσταση ξέφυγε από το απλό πείραγμα σε έναν άνθρωπο που κατά τα λοιπά οι συμπολίτες του τον αγαπούσαν και τον πρόσεχαν, λόγω αυτής του της ιδιαιτερότητας.

Εμφανιζόταν κάθε χρόνο στην Πάτρα μαζί με... την τσίκνα
Σχεδόν κάθε Πατρινός γνωρίζει το όνομά της. Και σχεδόν όλοι οι πολίτες που έχουν ζήσει έστω και για μικρό διάστημα στην αχαϊκή πρωτεύουσα έχουν ακούσει έστω και μια φορά κάποια αναφορά για εκείνη. Οι κάτοικοι της πόλης την μετέτρεψαν σε χαρακτηριστική μορφή από τα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ κάθε χρόνο τέτοιοι καιρό, όταν άρχιζε να μυρίζει τσίκνα στην ατμόσφαιρα, την «ανάσταιναν». Όχι πλέον, όμως...

Η Γιαννούλα είχε -και πιθανότατα θα έχει- μια ξεχωριστή θέση στα πατρινά πεπραγμένα, ωστόσο λιγότεροι είναι αυτοί που γνωρίζουν ποια ήταν η Κουλουρού, που κάθε Τσικνοπέμπτη πλήθος κόσμου την «ακολουθούσε» (έναν άνδρα ντυμένο γυναίκα) μην τυχόν και χάσει τον δρόμο, για να τη συνοδεύσει νύφη μέχρι των μόλο. Εκεί, την περίμενε ο... γαμπρός, ο οποίος φορούσε συνήθως ένα ναυτικό κοστούμι.

Ο καημός της Γιαννούλας που έβαλε το «φιτίλι»

Η Γιαννούλα η Κουλουρού γεννήθηκε το 1868 στην Άνω Πόλη της Πάτρας. Ήταν μια φτωχή γυναίκα, η οποία πήρε το δεύτερο συνθετικό του ονόματός της από το επάγγελμά της, καθώς -μεταξύ άλλων δουλειών του ποδαριού που έκανε- πουλούσε και κουλούρια για να τα φέρει πέρα. Η διαταραγμένη νοητική κατάστασή της, ήταν ένα από τα στοιχεία της προσωπικότητάς της στα οποία «πάτησαν» οι συμπολίτες της και άρχισαν να την περιπαίζουν.

Την Γιαννούλα την έτρωγε ένα μαράζι... να παντρευτεί. Με το που πέρασε τα 35 της χρόνια, όπου στεκόταν και όπου βρισκόταν αναφερόταν στο ότι δεν είχε βρει σύζυγο. Ο καημός της αυτός έγινε η αφορμή για μια παρέα ατόμων να στήσει μια πλάκα. Όπως προκύπτει από τις διηγήσεις που διατηρήθηκαν με το πέρασμα του χρόνου (ενδεχομένως και αναλλοίωτες, ίσως βέβαια και με κάποιες διαφορές), την έπεισαν ότι θα της βρουν γαμπρό και την πήραν μαζί τους για να ξεκινήσουν την αναζήτηση.

Η πρώτη «απόπειρα» να την... παντρέψουν καταγράφεται στις 2 Φεβρουαρίου του 1914, με την Γιαννούλα να πείθεται ότι θα γίνει ο γάμος. Η γυναίκα παρέλασε ως νύφη στους κεντρικούς δρόμους της πόλης, αλλά γαμπρός δεν εμφανίστηκε ποτέ, παρά μόνο ένα πλήθος να την κοροϊδέψει. Στο φύλλο της 9ης Φλεβάρη της εφημερίδας «Νεολόγος» εμφανίστηκε η εξής δημοσίευση: «Την παρελθούσαν Κυριακή η κουλουροπόωλις Γιαννούλα απειπειράθη τους γάμους της. Περιήλθε μετά

του “γαμβρού” και της γαμήλιας πομπής πάντων μεταμφιεσμένων, στα συνοικίας Άνω και Κάτω Πόλεως, ενώ σμήνη παρακολούθουν φωνασκούντα. Όταν η πομπή επρόκειτο να διέλθει δια της κοσμοβριθούς οδού Μαιζώνας, η “νύφη” εμυρίσθη την φουρτούνα που την ανέμενε και εις πρώτην ευκαιρία απεσπάσθη του βραχίονος του “γαμβρού” και ετρύπωσε εις κάποιον φούρνον».

Η φάρσα που την έστησαν, έγινε επιθεώρηση και... συνήθεια

Την επόμενη χρονιά οι Πατρινοί δημοσιογράφοι Τέλης Τουρνάς, και Μάκης Αθανασίου πήραν έμπνευση από αυτήν την ιστορία και τη μετέτρεψαν σε επιθεώρηση. Τον ρόλο της Κουλουρούς υποδύθηκε ο βαυαρικής καταγωγής Έλληνας ηθοποιός, Εδμόνδος Φυρστ. Για τέσσερα χρόνια η πλάκα αυτή σταμάτησε, αλλά το 1918 οι εμπνευστές της αποφάσισαν να δώσουν συνέχεια. «Έψησαν» ξανά την Γιαννούλα ότι θα την κάνουν νύφη και την ετοίμασαν για γάμο.

Ο Νίκος Πολίτης στο βιβλίο του «Οι ωραίοι τρελοί της παλιάς Πάτρας» γράφει: «Εκείνη την ημέρα, νωρίς το απόγευμα, στο σπίτι της Γιαννούλας κάποιες γειτόνισσες την καλλώπισαν με πούδρα και κοκκινάδι στα μάγουλα και την έντυσαν νύφη με πέπλο και στεφάνι από άνθη πορτοκαλιάς και την κατάλληλη ώρα η νύφη βγήκε από τη χαμοκέλα της στηριγμένη στο μπράτσο του γαμπρού».

Μάλιστα, για να γίνει ακόμη πιο πειστικό το σκηνικό, δημιουργήθηκε και ένα προσκλητήριο. Επίσης, αυτήν τη φορά υπήρχε και... γαμπρός, ένας νεαρός άνδρας. Πλήθος κόσμου τη συνόδευσε με όργανα στην εκκλησία και την παρέδωσε στον άνθρωπο που παρίστανε τον μελλοντικό σύζυγο. Η εκκλησία ήταν κλειστή και γι' αυτό είπαν στη νύφη ότι δύο άνθρωποι θα βρουν τους ιερείς να τους ειδοποιήσουν. Τότε εμφανίστηκαν τάχα δύο στρατιώτες της Στρατονομίας και πήραν τον «γαμπρό», επειδή δεν είχε δηλωθεί στα μητρώα αρρένων. Η επίδοξη νύφη ξέσπασε σε κλάματα και θλιμμένη γύρισε στο σπίτι της.

Η επόμενη «απόπειρα γάμου πήρε... παγκόσμιες διαστάσεις, καθώς πήρε μέρος και ο 28ος πρόεδρος των ΗΠΑ, Γούντροου Ουίλσον (κατείχε τη θέση ακριβώς οκτώ χρόνια, από τις 3 Μαρτίου 1913 έως τις 3 Μαρτίου 1921). Ο «γαμπρός» ήταν ένας πλούσιος συγγενής του προέδρου, που θα έφερνε μαζί του και εκατομμύρια για να την παντρευτεί. Για ακόμη μια φορά πλήθος κόσμου συνόδευε τη Γιαννούλα στο γραφείο κάποιου δικαστικού κλητήρα, ο οποίος της έδειξε μια βαλίτσα γεμάτη χρήματα. Δύο μασκοφόροι εμφανίστηκαν ξανά στην ιστορία και της άρπαξαν τα λεφτά. Η δύσμοιρη γυναίκα πάλι ξέσπασε σε κλάματα.

Η ψυχική της υγεία διαταράχθηκε

Όπως γράφει ο Πολίτης, εκείνο το περιστατικό επηρέασε πολύ τον χαρακτήρα της.

Εάν κάποιος την πείραζε, άρχιζε να τον πετροβολάει. Η παρέα που της έστηνε τις φάρσες, άρχισε να βρίσκει διάφορα ευφάνταστα για να συνεχίσει το έργο της. Το 1922, ωστόσο, βρήκε «τοίχο», καθώς η Γιαννούλα τους είπε ότι δεν μπορεί να παντρευτεί γιατί είναι αρραβωνιασμένη με έναν στρατιώτη, εκείνο που δήθεν της πήραν για να κάνει τη θητεία του. Έτσι, αποφάσισαν να της πουν ότι ο Ουίλσον είναι ο πατέρας το φαντάρου.

Στις 13 Φεβρουαρίου εκείνου του έτους (εποχή καρναβαλιού) ακολούθησε ακόμη ένα μεγάλο τελετουργικό, στο οποίο συμμετείχε πολύς κόσμος. Χιλιάδες ήταν αυτοί που φέρεται να συνόδευσαν την άτυχη γυναίκα στην παραλία. Ένας άνδρας ντυμένος με φράκο εμφανίστηκε με μια βάρκα και μαζί του είχε και τα χρήματα του... Ουίλσον. Η άμαξα με τη «νύφη» και τον «γαμπρό» έπεσε θύμα νέας κλοπής.

Η εκμετάλλευση της γυναίκας συνεχίστηκε και την επόμενη χρονιά, με τους πλακατζήδες να της λένε ότι ο ίδιος ο Ουίλσον ήταν ερωτευμένος μαζί της. Όμως, γάμος δεν έγινε ξανά. Το 1930 ένας από την παρέα που έστησε όλη αυτήν την ιστορία πέθανε και η διαπόμπευση της Γιαννούλας σταμάτησε κάπου εκεί. Τα χρόνια της Κατοχής δεν άντεξε και πολύ, καθώς άφησε την τελευταία της πνοή το 1940, μόνη και φτωχή, όπως ήταν σε όλη της τη ζωή.

Το δράμα της πέρασε στη λαϊκή παράδοση

Η Ελλάδα πέταξε από πάνω της τον φασιστικό και ναζιστικό ζυγό, αλλά η ιστορία της Γιαννούλας έμεινε. Κάθε χρόνο περίπου τέτοια εποχή η Πάτρατην... πάντρευε ξανά και ξανά στο καρναβάλι, ενώ η ζωή της έγινε ταινία μικρού μήκους από τον Πατρινό σκηνοθέτη, Τότη Φαφούτη, καθώς θεατρική παράσταση από το ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας, η οποία περιείχε πολλές προεκτάσεις γύρω από την τραγικότητα του προσώπου και τον εμπαιγμό που είχε υποστεί. Επίσης, έγινε και ένα πολύ έντονα συναισθηματικά φορτισμένο τραγούδι που ερμήνευσε η Ματούλα Ζαμάνη.

Η Κουλουρού της Πάτρας δεν είναι ένας αστικός μύθος. Ήταν ένας άνθρωπος που ταλαιπωρήθηκε, δούλεψε σκληρά για να επιβιώσει σε μια εποχή που η φροντίδα διαταραγμένων προσωπικοτήτων δεν αποτελούσε κοινωνικό κεκτημένο (αν και πιθανότατα κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει ούτε σήμερα), έγινε πηγή έμπνευσης για να βγάλει ο άνθρωπος από τη χειρότερη μέχρι την πιο δημιουργική του φύση, ενώ έμεινε αξέχαστη για το πείσμα της να ξεπεράσει τις κακουχίες και να ντυθεί νύφη, στους καιρούς που αυτό αποτελούσε στίγμα.

Η διαπόμπευση έριξε «αυλαία» μετά από πολλά χρόνια

Ο δήμος Πάτρας σε συνεννόηση με τους καρναβαλιστές αποφάσισε να βάλει τέλος σε αυτό το έθιμο, έπειτα από σχετικό αίτημα που είχε καταθέσει το 2015 ο Σύλλογος Ψυχικής Υγείας της πόλης. Σύμφωνα με όσα έγιναν γνωστά, η σχετική

ανακοίνωση έγινε κατά τη διάρκεια της συνάντησης που είχαν τον Απρίλιο του 2018 εκπρόσωποι της δημοτικής αρχής με τους καρναβαλιστές, ενόψει του φετινού καρναβαλιού.

«Για μας στον ΣΟΨΥ Πάτρας, είναι αδιανόητο να θεωρείται σήμερα έθιμο και να διαιωνίζεται ως παράδοση ο εμπαιγμός ενός ανθρώπου με ψυχική νόσο και μαζί με αυτήν το άθλιο της συμπεριφοράς μερίδας πολιτών που με τη στάση τους μετέτρεψαν σε μαρτυρική τη ζωή του. Δεν θεωρούμε έθιμο, ούτε τη διαπόμπευση, ούτε τον δημόσιο εξευτελισμό, ούτε τον θρήνο, ούτε τη συμβολική επανάληψή τους κάθε χρόνο εν είδη διασκέδασης των καρναβαλιστών. Η αναβίωση του γάμου της Γιαννούλας της Κουλουρούς, αποτελεί προβολή προς το μέλλον μια αρρωστημένης αντίδρασης του κοινωνικού συνόλου απέναντι στον ψυχικά πάσχοντα και μέσω της σάτιρας μεταφέρει το μήνυμα της νομιμοποίησης δια της διασκέδασης τέτοιων απαράδεκτων συμπεριφορών», ανέφερε το σχετικό αίτημα.

Πηγή: newsbeast.gr